

LÄNSSTYRELSEN
 ÄLVSBORGS LÄN
 Naturvårdsenh
 Thorbjörn Schafferer
 Tel 0521/701 95

BESLUT
 1990-05-28

231-1374-90
 83-206

Enligt sändlista

Kopia till

Pärmen

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Mölarp

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Naturreservatet Mölarp
Kommun:	Borås
Socknar:	Fristad och Gingri
Läge:	Strax sydöst om Fristad, invid länsväg 42.
Kartblad:	Ekonomisk karta 7C:25, Fristad (skata 1:20 000)
Gränser:	Innerkanten av den på bifogade karta (bilaga 1) angivna gränslinjen.
Fastigheter och ägare:	<u>Fristads Prästgård 1:1, Mölarp 1:1, S</u> Fristads pastorat, <u>Hovalida 1:1</u> , Barbro Bergengren, Johan Bergengren, Måns Bergengren, Ulla Bergengren, Annika Elofsson, Rolf Elofsson.
Naturvårdsförvaltare:	Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden.
Areal:	47 hektar. (Skog 36 ha, åker 2 ha, äng 4 ha, vatten 5 ha).

Beskrivning av området

Landskapet sydost om Fristad rymmer många värdefulla partier. Viskan flyter här genom en bred dalgång för att längre västerut bilda flera forsar och fall på sin väg ned mot Öresjö. Vid Mölarp grenar sig ån i två armar som omger en ca 8 hektar stor holme, Mölarps ö. Terrängen söderut karakteriseras av drumlinen vid Gingri som övertväras av ett flertal tappningsrännor från "Toarpsissjön". Ett par av dessa ingår i naturreservatet Kröcklingshage, bildat 1962. Hela landskapet mellan Mölarp och Gingri är mycket tilltalande med hagar, ängar och lövskogar samt imponerande geologiska formationer. Det utgör område av riksintresse för naturvården.

Det nu aktuella naturreservatet utgörs av Mölarps ö med närmaste omgivning. Förutom ön ingår Viskans vattenmiljöer och sumplövskogar samt skogsområdet mellan Trolltjärn och Krökeslund.

Mölarps ö är i södra delen bevuxen med barrdominerad skog. I övrigt har ön under en längre tid hävdats med bete. Under de senaste åren har dock lieslåttern återupptagits i öns norra del. Ängen har en artrik torrbacksflora med arter som ängsvide, backruta, vårfingerört, gullviva, backsippa och den märkliga silvertistel. Nordligaste delen av ön är bevuxen med lövskog av fr.a. al, björk och ask och flera buskarter. Floran är rik och

domineras av skogsbingel. Storrams uppträder här rikligt. Vissa delar av ön överströmmas regelbundet vid högvattenflöden.

Viskan bildar i Mölarpsområdet flera forssträckor. Här förekommer goda stammar av flodkräfta och öring. Fågel-livet är rikt med t ex forsärla och strömstare. Växtligheten längs ån är rik och karakteristisk för måttligt näringsrika vattendrag.

I naturreservatet finns flera fornlämningar, bl a offerkälla, gravfält och hållkista. Mölarps kvarn är nyligen restaurerad, till stor del genom ideellt arbete. I södra delen av reservatet finns en vacker stenvalvsbro, numer ej utnyttjad för trafik.

Mölarps ö är ett naturligt utflyktsmål för dem som besöker Mölarps nyrestaurerade kvarn. Vandringsleden genom Gingri lider passerar intill Mölarps ö och det går flera stigar över till naturreservatet Kröcklings hage med anslutning till elljusspåret och till fornlämningarna vid Örebro.

Ärendets beredning

Området mellan Mölarp och Gingri uppmärksammades tidigt i naturvårdssammanhang. Kröcklings hage inköptes av Naturskyddssällskapet i Borås redan 1939 och blev naturreservat 1962. Mölarps ö med närmaste omgivning förordnades år 1971 som landskapsskyddsområde med förbud mot att utan länsstyrelsens tillstånd utföra vissa arbetsföretag. I länets naturvårdsplan från år 1974 föreslås Mölarpsområdet bli naturreservat. Även i den kommunala planeringen har miljöerna mellan Mölarp och Gingri uppmärksammats. I markdispositionsplanen för Borås kommun, antagen 1983, föreslås en utvidgning åt norr av det befintliga naturreservatet Kröcklings hage.

Efter samråd med länsstyrelsen beslutade kommunen i juni 1985 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att lämna förslag till förbättrat skydd för naturmiljöerna utmed Viskan i anslutning till Mölarps ö. Naturskyddsföreningen, västkuststiftelsen, kommunen och länsstyrelsen har varit representerade. Vattenfall Väst, Viskans Kraft, kommunens gatukontor och Fristads hembygdsförening har vid olika tillfällen informerat i arbetsgruppen. I särskilda frågor har gruppen haft kontakt med bl a vägverket, lantmäteriet, fiskerikonsulenten och länsantikvarien.

I avvaktan på beslut om utökad skydd för området förordnade länsstyrelsen den 5 december 1986 om vissa tillfälliga (dispensabla) förbud för en större del av området mellan Mölarp och Gingri. Förbuden avsåg bl a vattenavledning, vissa markarbeten och skogsavverkning och gällde till den 1 december 1989.

Kommunfullmäktige beslutade den 16 juni 1988 att hemställa hos länsstyrelsen om reservatsbildning i enlighet med arbetsgruppens förslag.

Statens naturvårdsverk har, med vissa påpekanden, tillstyrkt. Ägarna till fastigheten Hovalida 1:1 har inte haft något att erinra. Vägverket har föreslagit vissa gränsändringar med anledning av en eventuell, framtida omläggning av väg 42. Yttranden har vidare inkommit från lantbruksnämnden, skogsvårdsstyrelsen, televerket, fiskenämnden, länsmuseum och Fristads hembygdsförening, vilka inte haft något att erinra mot reservatsbildningen. Synpunkter har även lämnats av Viskans Kraft AB.

Beträffande pastoratets mark, dvs större delen av reservatsområdet, har avtal träffats om

försäljning till Väst kuststiftelsen.

Områdets behov av skydd

Mölarpsområdet har stora värden ur bl a följande aspekter:

- limnologi: Viskans biologiskt intressanta vattenmiljöer och värdefulla hydrologi med forsar, översilning m m.
- botanik: Rika ängsmarker och lövskogsmiljöer.
- geologi: Naturreservatet utgör terminalområde för några av tappningsrännorna. Trolltjärn utgör ett s k kolkbäcken.
- kulturhistoria: Förutom ett flertal fornlämningar finns här den restaurerade kvarnen och den välbevarade ängsmarken på Mölarps ö.
- friluftsliv: Mölarpsområdet och det intilliggande Kröklings hage är ett av kommunens mer välbesökta naturområden.

Förutsättningar för att områdets värden för naturvård skall bestå är att Viskans åfåror och forsar bevaras och att vattenkvaliteten ej försämras. Även den hydrologiska regimen med högvattenflöden resp. god tillrinning sommartid är av stor betydelse. Såväl de kulturhistoriska miljöerna som odlingsmarkerna i området kräver kontinuerlig skötsel.

Vattenkraftutbyggnad, ökad reglering av källsjön Tolken, rationellt skogsbruk, tåktverksamhet, väg- och ledningsdragning är exempel på arbetsföretag som kan påverka områdets naturvärde negativt.

Under senare år har området berörts av flera arbetsföretag som kommit i konflikt med bevarandebestämmelserna. Betydande skogsavverkningar har skett inom landskapskyddområdet. År 1982 aktualiserades en större kraftverksutbyggnad som skulle ha påverkat hela området mellan Mölarp och Gingri. Marginella delar av naturreservatet berörs för närvarande av två vattenföretag: utbyggnad för kraftproduktion vid Gingri resp. Kröklings kvarn.

Länsstyrelsens beslut

Det beskrivna området som avgränsas med innerkanten av en streckad linje på bifogad karta (bilaga 1) bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kändedomen om landets natur. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1974:1025) området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara naturreservatet Mölarp.

Ändamålet med naturreservatet skall vara att bevara områdets limnologiska, biologiska och kulturhistoriska värden, att göra området tillgängligt för friluftsliv och att hålla de vårdkrävande miljöerna i hävd.

Föreskrifter för naturreservatet

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen och 9-10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att följande föreskrifter samt bestämmelser om naturvårdsförvaltningen skal gälla.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom naturreservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad;
2. anlägga väg, parkeringsplats eller bro;
3. uppföra mast, antenn eller liknande anordning;
4. anlägga luft- eller markledning;
5. anordna upplag annat än tillfälligt för skötseln av området;
6. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, torv eller matjord;
7. spränga, schakta, muddra, utfylla eller tippa;
8. använda kemiskt bekämpningsmedel;
9. tillföra gödselmedel;
10. avverka skog;
11. skogsodla åker, betesmark eller slätteräng,

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

12. jaga annat än älg.

Åtgärder enligt bifogade (bilaga 4) fastställda skötselplan får dock utföras utan hinder av föreskrifterna A2, A5 och A6. Föreskrifterna gäller ej tomtmark eller motsvarande.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet, nämligen

1. gränsmärkning av och upplysning om naturreservatet i enlighet med bifogade skötselplan;
2. uppförande och underhåll av parkeringsplatser, stigar och leder samt rastplatser m m, allt i enlighet med bifogade skötselplan;
3. skötsel av skog, hagmark, slätteräng och åkermark i enlighet med bifogade skötselplan.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon;
2. rida;
3. medföra okopplad hund;
4. göra upp eld annat än på av naturvårdsförvaltaren anvisad plats;
5. anordna motortävling, skyttetävling eller orienterings tävling;
6. plocka eller gräva upp växter.

Punkt C1 - C4 gäller ej för särskilt anvisade och iordningställda platser inom

naturreservatet.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av naturreservatet

1. Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden skall vara naturvårds förvaltare.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogade skötselplan (bilaga 4).

Enligt 37 och 38 §§ naturvårdslagen gäller bland annat att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 eller 10 § samma lag kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 39 § naturvårdslagen vid vite förelägga honom att rätta vad olovligen skett. Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos tingsrätten få handräckning för att åstadkomma rättelse.

Hur man överklagar, se bilaga (formulär 2).

Beslut i ärendet har fattats av länsstyrelsens styrelse. I styrelsens beslut har deltagit landshövdingen samt ledamöterna Arne Bengtsson, Mauritz Björnberg, Ulla Carlsson, Gunnar Engqvist, Gunnar Högborn, Ingvar Karlsson, Elisabeth Nygren, Per-Åke Olsson, Lars-Gerhard Westerberg, Jan Öhman samt suppleanterna Lars-Olof Karlsson och Ragnar Svenberg. I den slutliga handläggningen har deltagit länsrådet Åkerlund samt avdelningsdirektören Schafferer, föredragande, t f miljövårdsdirektören Enander, miljövårdsenheten, länsassessorn Josefson, juridiska enheten, länsarkitekten Holmén, planenheten, länsantikvarien Åkerström, kulturmiljöenheten och t f överlantmätare Dalbert, lantmäterienheten.

Göte Fridh

Thorbjörn Schafferer

Bilagor:

1. Beslutskarta
2. Sändlista
3. Besvärshänvisning
4. Skötselplan

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND
Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Robert Andersson

BESLUT
1998-02-19

Diarienummer
231-7046-98
90-2206

1(6)

Enligt sändlista

Beslut om utvidgning av naturreservatet Mölarp i Borås kommun

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (NVL) förklarar Länsstyrelsen det på bifogade karta (bilaga 2) avgränsade området för naturreservat. Området skall utgöra en del av naturreservatet Mölarp, bildat den 28 maj 1990, dnr 231-1374-90.

Området bör särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur.

Ändamålet med naturreservatet skall vara att bevara områdets limnologiska, biologiska och kulturhistoriska värden, att göra området tillgängligt för friluftsliv och att hålla de vårdkrävande miljöerna i hävd.

Beträffande föreskrifter för sakägare, sakägares skyldighet att tåla intrång samt föreskrifter för allmänheten, beslutar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen att föreskrifterna för naturreservatet Mölarp även skall gälla för området vid Viskans utlopp.

Länsstyrelsen beslutar vidare med stöd av 9 § naturvårdsförordningen (NVF) att Viskans utlopp i Öresjö behandlas i enlighet med de riktlinjer och åtgärder som framgår av bilaga 6 med tillhörande skötselplankarta.

Redogörelse för ärendet

Niklas Tellbe anhöll i skrivelse som inkom till länsstyrelsen den 5 april 1993 att det rubricerade området borde skyddas på grund av de stora naturvärdena.

Länsstyrelsen remitterade den inkomna skrivelsen till Västkoststiftelsen, Fristads Naturskyddsförening, Södra Älvsborgs ornitologiska förening och Fristads hembygdsförening. Samtliga tillstyrkte i sina yttranden förslaget till skydd för det aktuella området.

Miljöskydds nämnden i Borås kommun föreslog i sitt yttrande att Länsstyrelsen i samråd med Borås kommun undersöker områdets biologiska kvalitéer och utreder behovet av skydd.

Länsstyrelsen har därefter utrett områdets biologiska kvalitéer och samlat in uppgifter om områdets fågelliv. Området är föreslaget att ingå i nätverket av skyddade områden i Europa, Natura 2 000. Länsstyrelsen har därför låtit

berörda sakägare ta del av förslaget till avgränsning. Den slutgiltiga avgränsningen har utformats med hänsyn till därvid inkomna svar.

Ett slutgiltigt förslag till beslut om utökningen har remitterats till Skogsvårdsstyrelsen och Naturvårdsverket som tillstyrker förslaget. Borås kommun föreslår i sitt yttrande att en mindre del mellan järnväg och riksväg 42 skall utgå. Yttranden har även inkommit från Telia, Vägverket, Naturskyddsförening, Södra Älvsborgs Ornitologiska förening, Älvsborgs länsmuseum och Vägverket som i allt väsentligt tillstyrker reservatsbildningen.

Föreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ NVL och 9-10 §§ NVF att nedan angivna föreskrifter och bestämmelser om naturvårdsförvaltningen även skall gälla för den aktuella utökningen vid Viskans utlopp i Öresjö med undantag för banvallen.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § NVL angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att nyttja fastighet inom naturreservatet

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. uppföra helt ny byggnad;
2. anlägga väg, parkeringsplats eller bro;
3. uppföra mast, antenn eller liknande anordning;
4. anlägga luft- eller markledning;
5. anordna upplag annat än tillfälligt för skötseln av området;
6. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, torv eller matjord;
7. spränga, schakta, muddra, utfylla eller tippa;
8. använda kemiskt bekämpningsmedel;
9. tillföra gödselmedel;
10. avverka skog;
11. skogsodla åker, betesmark eller slätteräng.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

12. jaga annat än älg;
13. utföra underhåll av befintliga rör och andra ledningar.

Åtgärder enligt fastställda skötselplan får dock utföras utan hinder av föreskrifterna A2, A5 och A10. Föreskrifterna gäller ej tomtmark eller motsvarande.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § NVL om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till mark inom reservatet förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet, nämligen:

1. gränsmärkning av och upplysning om naturreservatet i enlighet med bifogade skötselplan;
2. uppförande och underhåll av parkeringsplatser, stigar och leder samt rastplatser mm, allt i enlighet med bifogade skötselplan;
3. skötsel av skog, hagmark, slåtteräng och åkermark i enlighet med bifogade skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § NVL om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon;
2. rida;
3. medföra okopplad hund;
4. göra upp eld annat än på av naturvårdsförvaltaren anvisad plats;
5. anordna motortävling, skyttetävling eller orienteringstävling;
6. plocka eller gräva upp växter.

Förbuden C 1-4 gäller ej för särskilt anvisade och iordningställda platser inom naturreservatet.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § NVF rörande naturvårdsförvaltningen av naturreservatet

1. Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden skall vara naturvårdsförvaltare.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogade skötselplan (relevanta utdrag bifogas, bilaga 6).

Övriga upplysningar

I särskilda fall kan Länsstyrelsen med stöd av 12 § naturvårdslagen medge undantag från meddelade föreskrifter.

Enligt 37 och 38 §§ NVL gäller bland annat att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 och 10 §§ NVL kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktigas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 39 § NVL vid vite förelägga honom om att rätta vad olovligt skett.

Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos kronofogdemyndigheten begära handräckning för att åstadkomma rättelse.

Naturförhållanden och tidigare markanvändning

Området kring Viskans utlopp begränsas i väster av Öresjö och i öster av riksväg 42 samt järnvägen mellan Borås och Fristad.

Svagt rödbrun varvig mo och mjäla med lerskikt är den dominerande jordarten inom området, och alldeles intill Viskans utlopp finns spår kvar i form av en lagunliknande lergrav. Närmast järnvägen höjer sig området markant i ett tydligt strandhak med sand och grusig sand men även grovmo - moigt material. Dessa delar som bildar en markant brant ned mot sjön utgörs av issjösediment tillhörande den forna Öresjön och är uppbyggd till ca 150 m.ö.h. Issjösedimenten har en plan terrassliknande överyta i vilken olika vattendrag skurit sig ned.

Området som allmänt kallas Skalle bär vissa spår av den industriella verksamhet som förekom här. Under 1800-talets första del bedrevs lertäkt för tegelslagning och ett bruk anlades för detta. Enligt uppgift lades tegelbruket ner 1897.

I anslutning till Viskans utlopp i Öresjö finns ett av kommunen anlagt fågeltorn. En spångad stig leder ut till tornet som anlades i mitten på 1980-talet.

Den fuktiga och tidvis översvämmade strandmaden har till stor del vuxit igen med spridda trädgrupper av knäckepil och klibbal men även med inslag av gråal och hägg. Fältskiktet kännetecknas av frisk-fuktig högörtvegetation med älgört, lundarv, videört, jättegröe, flädervänderot, dyveronika, ängsruta, strätta och många andra arter. Utmed stränderna växer bl a vasstarr, sjöfräken, blomvass och vattenklöver. Vissa ytor domineras helt av bladvass.

På den torrare marken kännetecknas vegetationen av tallskog med stort inslag av asp, björk, rönn, sälg, ek lönn och gran. Lövträdsföreningen är inom vissa ytor mycket god. Fältskiktet varierar från en blåbärrisdominerad typ till en mer ört- och gräsdominerad.

Områdets främsta värden ligger i dess betydelse som häck- och rastlokal för ett för regionen stort antal fågelarter.

Häckfåglar karakteristiska för området är skäggdopping, gräsand, drillsnäppa, skogssnäppa, fiskmå, fisktärna, mindre hackspett, trädpiplärka, järnsparv, rödvingetrast, rörsångare, härmsångare, svarthätta, grönsiska och sävsparv. Till de årligen rastande arterna hör storlom, sångsvan, sädgås, kricka, skedand, vigg, sjöorre, kärrensna, tornseglare, gransångare, gråsiska och

rosenfink. Sammanlagt har 172 olika arter observerats i området mellan åren 1967 och 1996.

Motivering

Området vid Viskans utlopp är ett värdefullt område för fågellivet i länet och har betydelse både som häcknings- och rastlokal för ett stort antal olika fågelarter varav flera kan betecknas som hänsynskrävande. Området är genom sin närhet till Fristad samhälle lättillgängligt och av stor betydelse för naturstudier och friluftsliv.

Vidare utgör området en naturlig fortsättning på den uppströms skyddade delen av Viskans lopp, benämnt Naturreservatet Mölarps ö.

Viskans utlopp har höga naturvärden ur bl a följande aspekter:

Ornitologi: De ornitologiska värdena utgör den primära grunden för reservatsbildningen. Området fyller en viktig funktion som såväl häckningsplats som ruggnings- och rastplats för ett relativt stort antal arter av våtmarksfåglar. Brun kärrhök upptagen i bilaga 1 i Fågeldirektivet rastar här med enstaka exemplar. Ytterligare ca tio arter i direktivets bilaga 1 utnyttjar området regelbundet. Här förekommer också flera fågelarter som är knutna till lövnaturskog.

Botanik, mykologi och entomologi: Alskogen erbjuder eller kan komma att erbjuda goda livsbetingelser framförallt för kryptogamer och insekter som är beroende av död lövved.

Rekreation: Området är ett välbesökt exkursionsmål för i första hand lokala besökare. Området erbjuder goda möjligheter till studier av sjöns fågelliv och fågelflyttningen över Sveriges inland. I området finns ett av Borås kommun anlagt fågeltorn.

Områdets behov av skydd

För att värdena skall vidmakthållas erfordras att

- stränderna och vattenområdet undantas från exploatering,
- merparten av vassarna består,
- skogen lämnas för fri utveckling,
- att vattenkvaliteten inte avsevärt försämras,
- vattenregimen inte avsevärt förändras,
- tillgängligheten för allmänheten inte försämras,

Exempel på åtgärder som kan skada de värden som ligger till grund för reservatet är muddringsarbeten, invallning, dikning, avverkning, vedtäkt (levande eller döda träd eller grenar), jakt i annat än ringa omfattning,

bebyggelse, bryggor och annan exploatering på stränderna, motorbåtstrafik i större omfattning.

För att kunna reglera sådana åtgärder som kan skada områdets grundläggande naturvärden är det motiverat att förklara området som naturreservat.

Länsstyrelsens bedömning

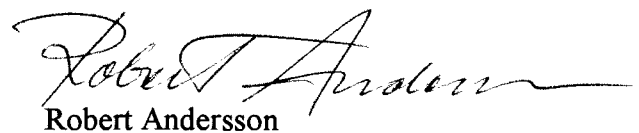
Enligt Länsstyrelsens bedömning är de höga naturvärdena vid Viskans utlopp av sådan karaktär att området är av stort intresse för naturvärden i länet. Länsstyrelsen gör bedömningen att områdets naturvärden bäst kan ges ett långsiktigt skydd och utveckling genom bevarande som naturreservat och finner att beslutet är väl förenligt med naturresurslagens bestämmelser om en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning med mark och vatten.

Vid en avvägning mellan berörda allmänna och enskilda intressen anser Länsstyrelsen att naturreservatet Mölarps ö bör utökas med den avgränsning och de bestämmelser som angivits ovan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga (formulär O4).

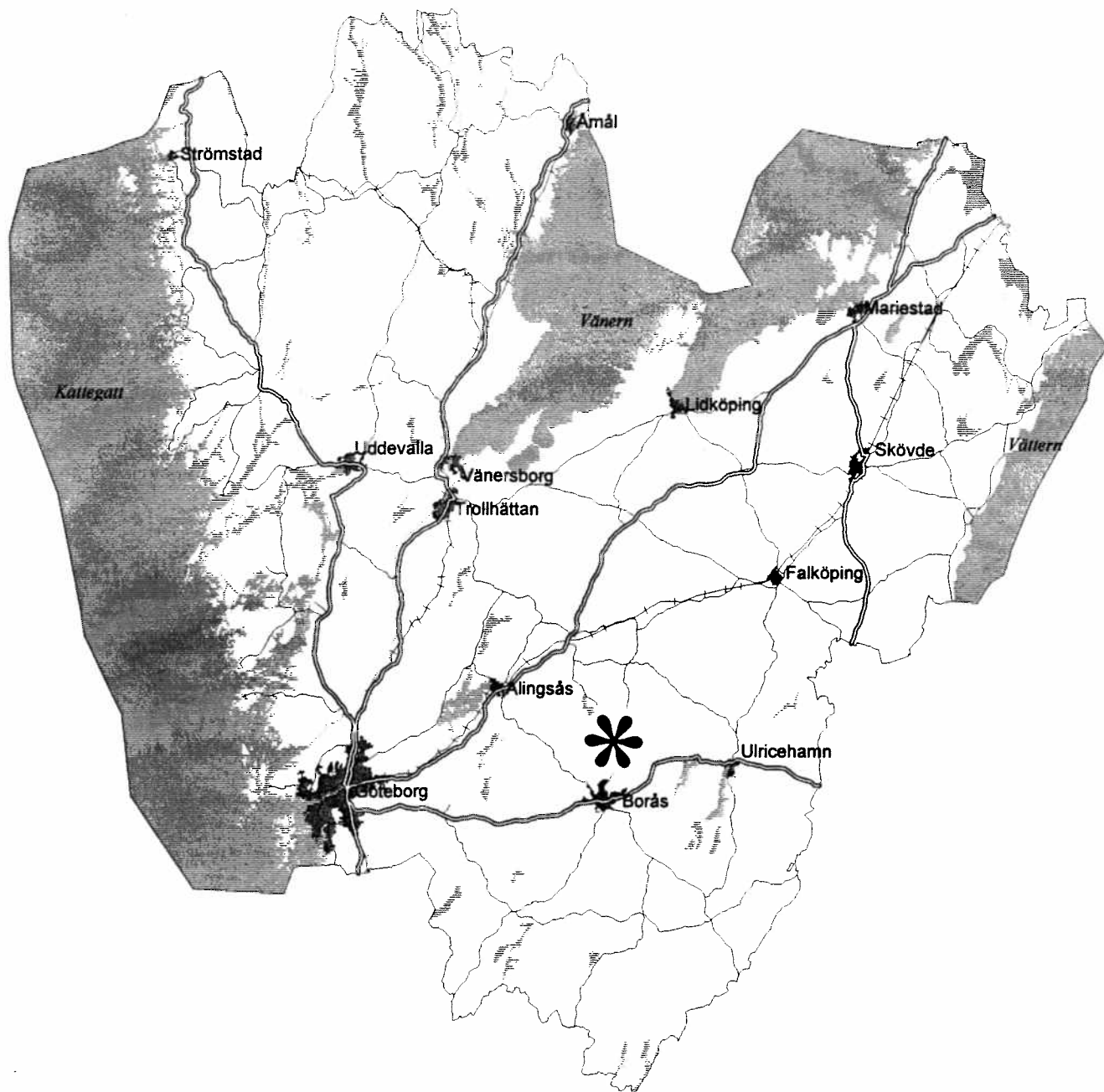
I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat och byrådirektör Robert Andersson varit föredragande. I handläggningen av ärendet har även miljödirektör Axel Wenblad, enhetschef Sven Swedberg och länsassessor Eva Högmark deltagit.

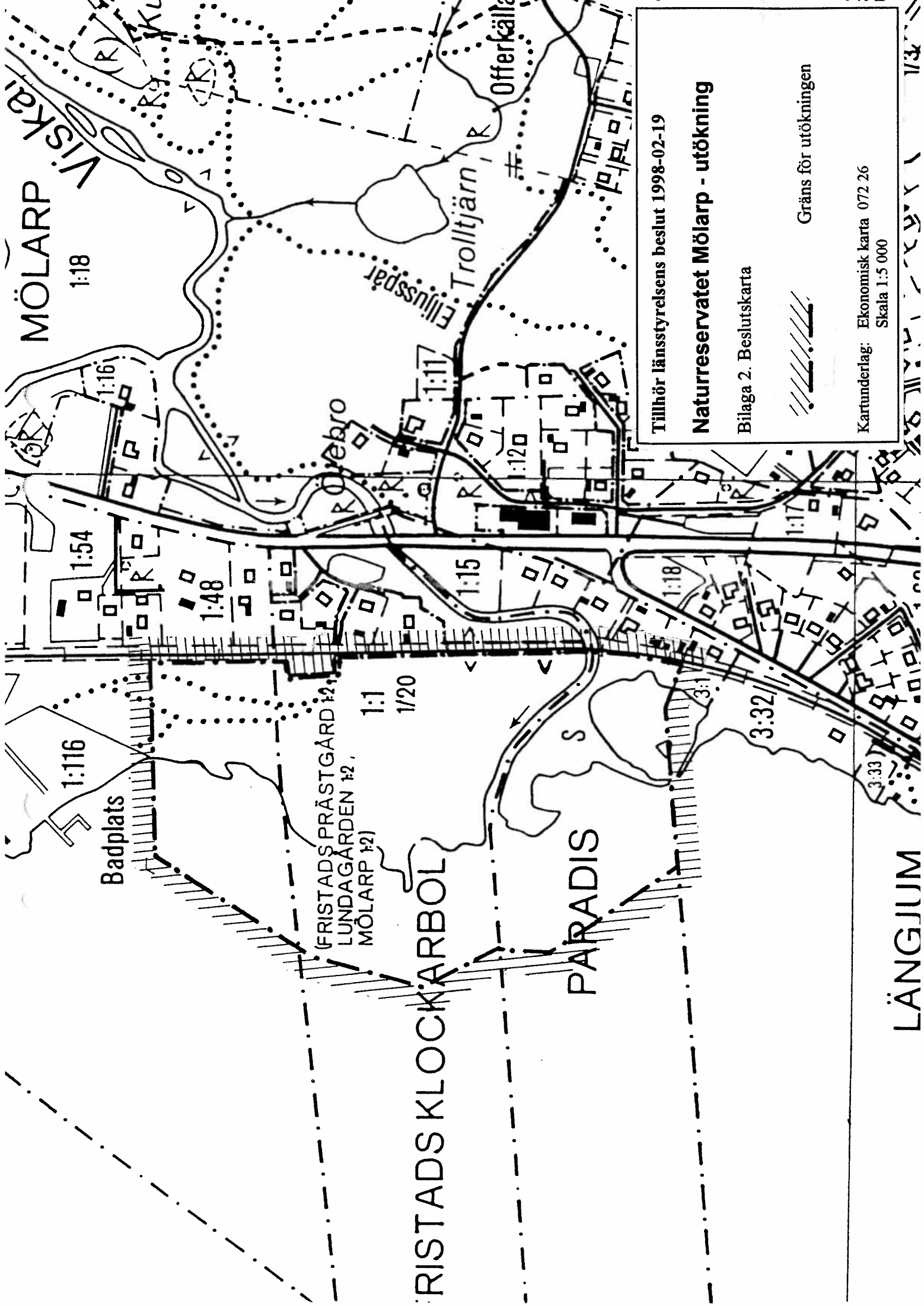

Göran Bengtsson

Robert Andersson

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Sakägarförteckning
4. Sändlista
5. Hur man överklagar (formulär nr O4)
6. Utdrag och tillägg med karta till skötselplanen för Naturreservatet Mölarp.

MÖLARP

1:18

Viskari

Badplats

1:116

1:48

FRISTADS PRÄSTGÅRD
LUNDAGÅRDEN 1:2,
MÖLARP 1:2)

1:1

1/20

FRISTADS KLOCKARBOL

PARADIS

1:18

3:32

3:33

Orebro

1:117

1:120

Eljusspar

Trolltjärn

Offerkälla

Tillhör länsstyrelsens beslut 1998-02-19

Naturresevatet Mölarp - utökning

Bilaga 2. Beslutskarta

Gräns för utökningen

Kartunderlag: Ekonomisk karta 072 26
Skala 1:5 000

LÄNGJUM

Tillägg till skötselplanen för Naturreservatet Mölarp

Bilaga 6.

Skötselplanen, fastställd den 28 maj 1990, för naturreservatet Mölarp gäller i tillämpliga delar även för utvidgningen vid Viskans utlopp och med följande tillägg (siffrorna hänvisar till motsvarande stycke i skötselplanen):

3.3 BEHANDLING AV SKÖTSELOMRÅDEN

Skötselområde 15

Beskrivning: Tallskog med stort inslag av asp, björk, rönn, sälg, ek lönn och gran. Lövträdsföreningen är inom vissa ytor mycket god. Fältskiktet varierar från en blåbärsrisdominerad typ till en mer ört- och gräsdominerad.

Mål: Sluten blandskog. Träden bör i huvudsak få nå maximal ålder.

Åtgärder: Stigen röjs från vegetation vid behov.

Skötselområde 16

Beskrivning: Strandmad som vuxit igen med spridda trädgrupper av knäckepil och klibbal men även med inslag av gråal och hägg. Fältskiktet kännetecknas av frisk-fuktig högörtvegetation. Genom området finns en spång som leder till fågeltornet.

Mål: Fri utveckling.

Åtgärder: Vissa träd mellan fågeltornet och sjön ska beskäras vid behov för att bibehålla utsikten ut mot sjön.

4.2.1 Tillgänglighet

Parkeringsplats finns vid badplatsen norr om området och denna kan nås via en avtagsväg från riksväg 42 mitt emot bensinstationen. Via en obebakad järnvägsövergång i områdets östra del finns möjlighet att till fots ta sig till området. Denna bör av säkerhetsskäl inte anges som entré till reservatet. I anslutning till Viskans utlopp finns ett fågeltorn.

Vägvisare skall sättas upp vid riksväg 42 vidare skall hänvisningsskylt sättas upp vid badplatsens parkering.

4.4.2 Friluftsanordningar

Tydliga stigar finns från badplatsen till fågeltornet. På fuktig mark har stigen spångats. Stigarna bör markeras och den spångade stigen ut till fågeltornet skall byggas om och höjas något.

4.2.4 Information

Informationstavlor som upplyser om reservatets omfattning, gällande föreskrifter och naturvärden skall sättas upp i anslutning till befintliga reservatsskyltar och nya skall sättas upp vid badplatsens parkering samt vid den oövervakade järnvägsövergången.

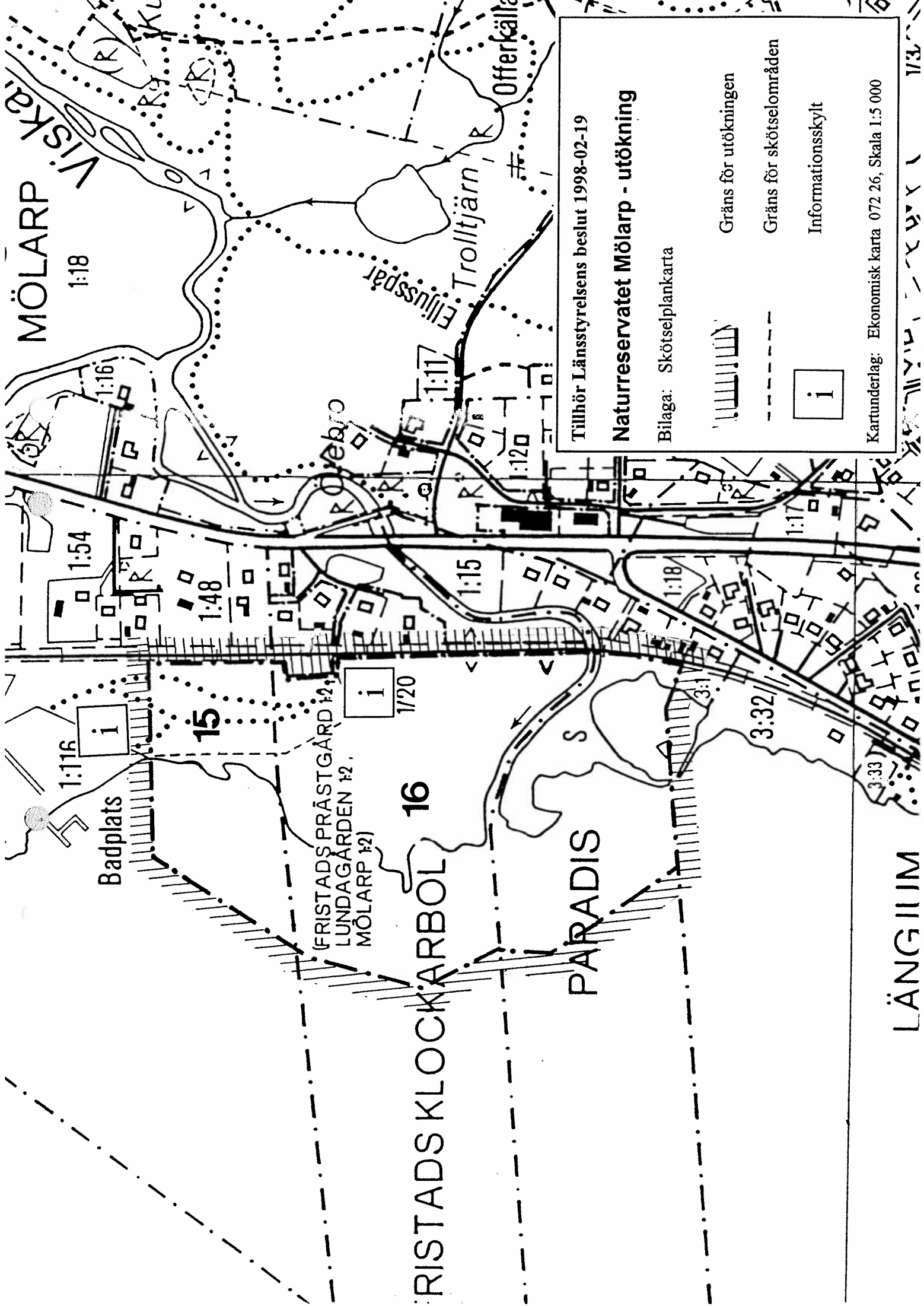
8 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bekostas av naturvårdsförvaltaren

Skötsel och underhåll med undantag för spångar och fågeltorn. I övrigt se fastställd skötselplan, 1990-05-28.

Bekostas av kommun

Kommunen medverkar med arbetskraft vid skötsel och underhåll av spångar och fågeltorn. I övrigt se fastställd skötselplan, 1990-05-28.

MÖLARP

1:18

Viska

Badplats

15

FRISTADS PRÄSTGÅRD 1:2,
LUNDAGÅRDEN 1:2,
MÖLARP 1:2)

16

FRISTADS KLOCKARBOL

PARADIS

Örebro

Eljusspår

Trolltjärn

Offerkälla

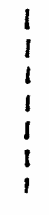
Tillhör Länsstyrelsens beslut 1998-02-19

Naturreservatet Mölarp - utökning

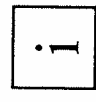
Bilaga: Skötselplankarta

Gräns för utökningen

Gräns för skötselområden

Informationsskylt

Kartunderlag: Ekonomisk karta 072 26, Skala 1:5 000

LÄNGIUM

173

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN
Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Robert Andersson

BESLUT
1998-04-07

Diarienummer
231-29572-1998
90-2206

1(6)

Enligt sändlista

Beslut om utvidgning av naturreservatet Mölarp i Borås kommun

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (NVL) förklarar Länsstyrelsen det på bifogade karta (bilaga 2) avgränsade området för naturreservat. Området skall utgöra en del av naturreservatet Mölarp, bildat den 28 maj 1990, dnr 231-1374-90.

Området bör särskilt skyddas på grund av sin betydelse för kännedomen om landets natur.

Ändamålet med naturreservatet skall vara att bevara områdets limnologiska, biologiska och kulturhistoriska värden, att göra området tillgängligt för friluftsliv och att hålla de vårdkrävande miljöerna i hävd.

Beträffande föreskrifter för sakägare, sakägares skyldighet att tåla intrång samt föreskrifter för allmänheten, beslutar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen att föreskrifterna för naturreservatet Mölarp även skall gälla för området vid Viskans utlopp.

Länsstyrelsen beslutar vidare med stöd av 9 § naturvårdsförordningen (NVF) att Viskans utlopp i Öresjö behandlas i enlighet med de riktlinjer och åtgärder som framgår av bilaga 6 med tillhörande skötselplankarta.

Redogörelse för ärendet

Niklas Tellbe anhöll i skrivelse som inkom till länsstyrelsen den 5 april 1993 att det rubricerade området borde skyddas på grund av de stora naturvärdena.

Länsstyrelsen remitterade den inkomna skrivelsen till Västkoststiftelsen, Fristads Naturskyddsförening, Södra Älvsborgs ornitologiska förening och Fristads hembygdsförening. Samtliga tillstyrkte i sina yttranden förslaget till skydd för det aktuella området.

Miljöskyddsnämnden i Borås kommun föreslog i sitt yttrande att Länsstyrelsen i samråd med Borås kommun undersöker områdets biologiska kvalitéer och utreder behovet av skydd.

Länsstyrelsen har därefter utrett områdets biologiska kvalitéer och samlat in uppgifter om områdets fågelliv. Området är föreslaget att ingå i nätverket av skyddade områden i Europa, Natura 2 000. Länsstyrelsen har därför låtit

berörda sakägare ta del av förslaget till avgränsning. Den slutgiltiga avgränsningen har utformats med hänsyn till därvid inkomna svar.

Ett slutgiltigt förslag till beslut om utökningen har remitterats till Skogsvårdsstyrelsen och Naturvårdsverket som tillstyrker förslaget. Borås kommun föreslår i sitt yttrande att en mindre del mellan järnväg och riksväg 42 skall utgå. Yttranden har även inkommit från Telia, Vägverket, Naturskyddsförening, Södra Älvsborgs Ornitologiska förening, Älvsborgs länsmuseum och Vägverket som i allt väsentligt tillstyrker reservatsbildningen.

Föreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ NVL och 9-10 §§ NVF att nedan angivna föreskrifter och bestämmelser om naturvårdsförvaltningen även skall gälla för den aktuella utökningen vid Viskans utlopp i Öresjö med undantag för banvallen.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § NVL angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att nyttja fastighet inom naturreservatet

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. uppföra helt ny byggnad;
2. anlägga väg, parkeringsplats eller bro;
3. uppföra mast, antenn eller liknande anordning;
4. anlägga luft- eller markledning;
5. anordna upplag annat än tillfälligt för skötseln av området;
6. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera, torv eller matjord;
7. spränga, schakta, muddra, utfylla eller tippa;
8. använda kemiskt bekämpningsmedel;
9. tillföra gödselmedel;
10. avverka skog;
11. skogsodla åker, betesmark eller slätteräng.

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

12. jaga annat än älg;
13. utföra underhåll av befintliga rör och andra ledningar.

Åtgärder enligt fastställda skötselplan får dock utföras utan hinder av föreskrifterna A2, A5 och A10. Föreskrifterna gäller ej tomtmark eller motsvarande.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § NVL om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till mark inom reservatet förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med naturreservatet, nämligen:

1. gränsmärkning av och upplysning om naturreservatet i enlighet med bifogade skötselplan;
2. uppförande och underhåll av parkeringsplatser, stigar och leder samt rastplatser mm, allt i enlighet med bifogade skötselplan;
3. skötsel av skog, hagmark, slätteräng och åkermark i enlighet med bifogade skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § NVL om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon;
2. rida;
3. medföra okopplad hund;
4. göra upp eld annat än på av naturvårdsförvaltaren anvisad plats;
5. anordna motortävling, skyttetävling eller orienteringstävling;
6. plocka eller gräva upp växter.

Förbuden C 1-4 gäller ej för särskilt anvisade och iordningställda platser inom naturreservatet.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § NVF rörande naturvårdsförvaltningen av naturreservatet

1. Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden skall vara naturvårdsförvaltare.
2. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogade skötselplan (relevanta utdrag bifogas, bilaga 6).

Övriga upplysningar

I särskilda fall kan Länsstyrelsen med stöd av 12 § naturvårdslagen medge undantag från meddelade föreskrifter.

Enligt 37 och 38 §§ NVL gäller bland annat att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats enligt 8 och 10 §§ NVL kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader och förpliktigas ersätta kostnad som föranleds av gärningen.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 39 § NVL vid vite förelägga honom om att rätta vad olovligt skett.

Länsstyrelsen har vidare möjlighet att hos kronofogdemyndigheten begära handräckning för att åstadkomma rättelse.

Naturförhållanden och tidigare markanvändning

Området kring Viskans utlopp begränsas i väster av Öresjö och i öster av riksväg 42 samt järnvägen mellan Borås och Fristad.

Svagt rödbrun varvig mo och mjåla med lerskikt är den dominerande jordarten inom området, och alldeles intill Viskans utlopp finns spår kvar i form av en lagunliknande lergrav. Närmast järnvägen höjer sig området markant i ett tydligt strandhak med sand och grusig sand men även grovmo - moigt material. Dessa delar som bildar en markant brant ned mot sjön utgörs av issjösediment tillhörande den forna Öresjön och är uppbyggd till ca 150 m.ö.h. Issjösedimenten har en plan terrassliknande överyta i vilken olika vattendrag skurit sig ned.

Området som allmänt kallas Skalle bär vissa spår av den industriella verksamhet som förekom här. Under 1800-talets första del bedrevs lertäkt för tegelslagning och ett bruk anlades för detta. Enligt uppgift lades tegelbruket ner 1897.

I anslutning till Viskans utlopp i Öresjö finns ett av kommunen anlagt fågeltorn. En spångad stig leder ut till tornet som anlades i mitten på 1980-talet.

Den fuktiga och tidvis översvämmade strandmaden har till stor del vuxit igen med spridda trädgrupper av knäckepil och klibbal men även med inslag av gråal och hägg. Fältskiktet kännetecknas av frisk-fuktig högörtvegetation med älgört, lundarv, videört, jätTEGRÖE, flädervänderot, dyveronika, ängsruta, strätta och många andra arter. Utmed stränderna växer bl a vasstarr, sjöfräken, blomvass och vattenklöver. Vissa ytor domineras helt av bladvass.

På den torrare marken kännetecknas vegetationen av tallskog med stort inslag av asp, björk, rönn, sälg, ek lönn och gran. Lövträdsforyngringen är inom vissa ytor mycket god. Fältskiktet varierar från en blåbärsrisdominerad typ till en mer ört- och gräsdominerad.

Områdets främsta värden ligger i dess betydelse som häck- och rastlokal för ett för regionen stort antal fågelarter.

Häckfåglar karakteristiska för området är skäggdopping, gräsand, drillsnäppa, skogssnäppa, fiskmå, fisktärna, mindre hackspett, trädpiplärka, järnsparv, rödvingetrast, rörsångare, härmsångare, svarthätta, grönsiska och sävsparv. Till de årligen rastande arterna hör storlom, sångsvan, sädgås, kricka, skedand, vigg, sjöorre, kärrensnappa, tornseglare, gransångare, gråsiska och

rosenfink. Sammanlagt har 172 olika arter observerats i området mellan åren 1967 och 1996.

Motivering

Området vid Viskans utlopp är ett värdefullt område för fågellivet i länet och har betydelse både som häcknings- och rastlokal för ett stort antal olika fågelarter varav flera kan betecknas som hänsynskrävande. Området är genom sin närhet till Fristad samhälle lättillgängligt och av stor betydelse för naturstudier och friluftsliv.

Vidare utgör området en naturlig fortsättning på den uppströms skyddade delen av Viskans lopp, benämnt Naturreservatet Mölarps ö.

Viskans utlopp har höga naturvärden ur bl a följande aspekter:

Ornitologi: De ornitologiska värdena utgör den primära grunden för reservatsbildningen. Området fyller en viktig funktion som såväl häckningsplats som ruggnings- och rastplats för ett relativt stort antal arter av våtmarksfåglar. Brun kärrhök upptagen i bilaga 1 i Fågeldirektivet rastar här med enstaka exemplar. Ytterligare ca tio arter i direktivets bilaga 1 utnyttjar området regelbundet. Här förekommer också flera fågelarter som är knutna till lövnaturskog.

Botanik, mykologi och entomologi: Alskogen erbjuder eller kan komma att erbjuda goda livsbetingelser framförallt för kryptogamer och insekter som är beroende av död lövved.

Rekreation: Området är ett välbesökt exkursionsmål för i första hand lokala besökare. Området erbjuder goda möjligheter till studier av sjöns fågelliv och fågelflyttningen över Sveriges inland. I området finns ett av Borås kommun anlagt fågeltorn.

Områdets behov av skydd

För att värdena skall vidmakthållas erfordras att

- stränderna och vattenområdet undantas från exploatering,
- merparten av vassarna består,
- skogen lämnas för fri utveckling,
- att vattenkvaliteten inte avsevärt försämras,
- vattenregimen inte avsevärt förändras,
- tillgängligheten för allmänheten inte försämras,

Exempel på åtgärder som kan skada de värden som ligger till grund för reservatet är muddringsarbeten, invallning, dikning, avverkning, vedtäkt (levande eller döda träd eller grenar), jakt i annat än ringa omfattning,

bebyggelse, bryggor och annan exploatering på stränderna, motorbåtstrafik i större omfattning.

För att kunna reglera sådana åtgärder som kan skada områdets grundläggande naturvärden är det motiverat att förklara området som naturreservat.

Länsstyrelsens bedömning

Enligt Länsstyrelsens bedömning är de höga naturvärdena vid Viskans utlopp av sådan karaktär att området är av stort intresse för naturvärden i länet. Länsstyrelsen gör bedömningen att områdets naturvärden bäst kan ges ett långsiktigt skydd och utveckling genom bevarande som naturreservat och finner att beslutet är väl förenligt med naturresurslagens bestämmelser om en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt god hushållning med mark och vatten.

Vid en avvägning mellan berörda allmänna och enskilda intressen anser Länsstyrelsen att naturreservatet Mölarps ö bör utökas med den avgränsning och de bestämmelser som angivits ovan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga (formulär O4).

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat och byrådirektör Robert Andersson varit föredragande. I handläggningen av ärendet har även miljödirektör Axel Wenblad, enhetschef Sven Swedberg och länsassessor Eva Högmark deltagit.

Göran Bengtsson

Robert Andersson

Deltagit

Axel Wenblad
Förvaltningsenheten, rättsgruppen
Sven Swedberg

Vidi

Thorbjörn Schafferer
Plan
Kulturmiljö

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Sakägarförteckning
4. Sändlista
5. Hur man överklagar (formulär nr O4)
6. Utdrag och tillägg med karta till skötselplanen för Naturreservatet Mölarp.